

אמריקה!

לפני זמן רב, בשנת 1979, רצינו לעזוב את ברית המועצות. לעזוב לאנשהו, בדיוק כך הוצבה השאלה: לאנשהו, לא משנה לאן, לכל מדינה אחרת, כפי שהגדרנו אז, מדינה **נורמלית**.

הבחירה הייתה קטנה. מכיוון שאז היו קיימים **אשרות יציאה** (מושג שהיום יש להסביר לילדינו), כולנו נקשרנו להחלטות הממשלה לגבי מי "ישוחרר" ולאן. רק יהודים שוחררו בשנת 1979 ורק לישראל ורק על בסיס שיקולים הומניטריים, כלומר לקרובי משפחה. אז כדי לקבל אשרת יציאה היית צריך להיות יהודי ועם קרובי משפחה (לפחות רשמית) בישראל.

לא היו יחסים דיפלומטיים עם ישראל וגם טיסות ישירות, אז בני המזל טסו למדינה כלשהי בה היו נציגים ישראלים, ומשם לישראל. או ... לא לישראל, אלא לאן שאפשר היה להתקבל.

כידוע, "הדג מחפש איפה עמוק יותר והאדם איפה טוב יותר". יהודים, כמו כל האנשים, היו נתונים לחולשות אנושיות אלה, כלומר לרצון לחיות טוב יותר. ישראל באותה תקופה לא הייתה מדינה כה אטרקטיבית: רמת החיים הייתה נמוכה בהרבה מאשר בארצות הברית ובמדינות מערביות אחרות, המדינה הייתה כל הזמן במלחמות, כולם נאלצו לשרת בצבא והיו הרבה פחות הזדמנויות לטייל ברחבי שאר העולם עם דרכון ישראלי מאשר אמריקאי.

במילים אחרות, אמריקה!

כהכנה התחלתית התחלתי לקרוא את מגזין "אמריקה", מגזין מבריק (כרזו) על החיים האמריקאים שפרסם משרד החוץ האמריקני. להשיג את המגזין הזה היה כמעט בלתי אפשרי. אורח החיים האמריקני והמצב הכלכלי של אנשים רגילים יכולים בהחלט לשגע את העם הסובייטי, ולכן המגזין הופץ בין הוועדות המחוזיות של המפלגה הקומוניסטית, כלומר בקרב אנשים עם "אמונות מוסריות ופוליטיות חזקות". חמי (זכרנו לברכה), בתפקיד שלו היה קשור לוועד המחוזי של המפלגה והייתה לו אפשרות לקבל את כתב העת הזה. הוא היה

מביא אותו אלי.

בשנה זאת קראתי את כל המהדורות של מגזין "אמריקה" ב-3 או 4 שנים אחרונות, וקראתי, כמו שאומרים, מכריכה לכריכה, זאת אומרת הכול. פשוט, חקרתי.

ואם עד לפני כן לא היה לי מושג מה זה גן עדן עלי אדמות, אז באותה התקופה הוא התגבש במלואו. אמריקה הייתה חברה חופשית, הוגנת, בנויה בצורה הגיונית, שהעניקה לכל אחד מאזרחיה את האפשרות לממש את עצמם בצורה הטובה ביותר, חברה שבה כל אחד יכול היה לשאוף לאושר כמיטב יכולתו ורצונו. זה לא היה סוג הקומוניזם, שעל פי ההבטחה של אחד המנהיגים הסובייטים, היה אמור להיבנות ברובו כבר בשנה הבאה. לא - זה לא היה קומוניזם. היינו שבעים מסיפורי שוויין ושפע אוניברסליים. אמריקה נראתה לי אז כמקום שהוסדר בצורה הרציונאלית ביותר, **תוך התחשבות בחולשות ובפגמים אנושיים טבעיים**, ובניגוד לקומוניזם, שבבסיסו עמדה ההכרזה על "**חינוך האדם החדש**". האדם החדש הזה היה אידיאלי, לא היו לו חסרונות וחולשות, וחוך מזה, החברה של האנשים החדשים האלה הייתה אמורה להיות מורכבת מאנשים שווים (ולא שווי זכויות!). במבט סביבתי לא ראיתי את השוויון בין אנשים, כולם היו שונים מבחינת יכולות, רצונות ומוסר. כל אחד יכול למצוא את הפרטים על ידי קריאת **קוד האתיקה של בונה הקומוניזם** (ברוסית בלבד).

באותה שנה, 1979, הייתי ראש מחלקת התכנות באחד הארגונים במוסקבה, וכחלק מתפקידי נאלצתי לנהל סמינרים פוליטיים חודשיים עם העובדים שלי. סמינר פוליטי הוא (מסביר למי שלא גר שם באותם ימים) - פגישה במסגרת בלתי פורמלית לכאורה, שבה מנהיג או אדם אחר, מסביר את פעולות השלטון המרכזי, את המדיניות הבינלאומית והפנימית של המדינה על בסיס מידע נוסף שלא פורסם בעיתונות. המרצה עצמו, על מנת לקבל מידע זה, השתתף מדי חודש בישיבות דומות בוועד המפלגה האזורי ונאלץ לסכם אותם לעצמו כיוון שחומרים בנושא זה לא הופצו.

תארו לעצמכם אותי (כמובן לא חבר במפלגה) ששנא את הסוציאליזם הראלי הזה ואת המערכת החברתית הסובייטית עם כל סיב נפשו (כמה צער המדינה הזאת הביאה למשפחתי - זה נושא ליצירה נפרדת) ופתאום נאלצתי לשכנע את המאזינים, **עד כמה נכון הסדר החברתי הזה ועד כמה השלטון הזה מצוין!**

בשביל מה - אתם שואלים, למה לא לסרב? פה בדיוק "קבור הכלב" - הדבר היה, כמעט בוודאות, גורר הורדה מהתפקיד ובהתאם לזה, גם פגיעה בשכר. ואם הסיבה לסירוב לא הייתה מתקבלת על דעתם של המנהלים, אז גם פיטורים.

מדוע אני כותב על כך בפירוט כה רב? כי מה שדחף אותי לכתוב מאמר זה היה שגיליתי את העובדה הזאת: **באחת מחברות המחשבים הגדולות בעמק הסיליקון, מנהיגי האגפים מחויבים לערוך סמינרים פוליטיים עם עובדיהם בנושא גזענות מערכתית! באופן טבעי, על הסמינר לכלול ראיות רלוונטיות והבעת צער!**

בדיאלוג שאלתי, מה אם אני לא חושב שהמושג הזה (גזענות מערכתית) הוא נכון ומשקף באמת את המציאות האמריקאית? אין אופציות, הייתה התשובה, אתה כמובן רשאי להתפטר מהתפקיד, אך אין זה משנה, אתה בכול זאת תפוט.

אבל זה, כפי שעכשיו אופנתי לומר - אותה הגברת בשינוי אדרת! במקום המילים **שלטון סובייטי** הופיעו המילים **גזענות מערכתית!** נותר אותו קמפיין אישי, אותה כפייה ואותו איום בפיטורים!

איפה את, אמריקה שלי!

ואז התחלתי במכוון לחפש אחר קווים מקבילים.

בשנים 18-1917, קבוצות של מלחים בלטיים הסתובבו בפטרוגרד המהפכני, שדדו חנויות, שברו כל מה שלא אהבו. לפעמים, כשראו אדם לבוש היטב (בגדים טובים היו סימן חד משמעי להשתייכות למעמד אחר), העמידו אותו על ברכיו ו"דרשו" - **תצטער, יא בורגני!** ולפעמים גם היו מכים. ממש כמו BLM, אך במקום בגדים טובים, הסימן לצורך בהבעת החרטה הוא צבע העור!

כמו בברית המועצות אז החלה מגפת חרטות בארצות הברית, שהתבטאה בנאומים ובכתבות בעיתונים. בברית המועצות, בתחילת שנות השלושים, במשפטים הראשונים של ותיקי מהפכה, אנשים המעורבים במשפטים אלה כתבו מכתבי חרטה ונשאו נאומים. אנשים כמו בוכרין, קמניב, זינובייב¹, האליטה של האליטה הסובייטית באותה תקופה, מילאו תפקידים בהיררכיה הסובייטית לא פחות מנסי פלוסי, מנהיגת הדמוקרטים בקונגרס האמריקני ויו"ר בית הנבחרים, שנשא נאום חרטה וכרע ברך בקונגרס מוקפת נציגים רבים של האליטה של המפלגה הדמוקרטית. אגב, המועמד לנשיאות ארה"ב ג'ו ביידן גם עשה זאת.

שמעתי גם על הצנזורה של ספר המצוין של מרגרט מיטשל, "חלף עם הרוח", בטענה שהוא מציג את המציאות בצורה שגויה וגורם לתפיסות מוטעות לגבי היחסים בין העבדים לאדוניהם. איזו אימרה נהדרת! הלא זו רדיפת העיתונות הסובייטית של הרומן המצוין של חתן פרס הנובל, בוריס פסטרנאק, "דוקטור ז'יוואגו", שפורסם בשנת 1957, שימשה להם דוגמה? המילים זהות: **השתקפות שגויה של המציאות ברומן, ניסיון להראות את נציגי התנועה הלבנה בגוונים רכים ואוהדים מדי**².

לאחרונה קראתי כי ועדת פרסי האוסקר לא תבחן מועמדים אלא אם כן יש **שיעור מסוים של תערובות גזעיות** בקרב השחקנים והיוצרים. כל הכותבים והבמאים של ימי הסוציאליזם, כלומר החל משנות השלושים ואפילו לפני, של המאה העשרים, ידעו היטב כי ללא הכנסת "פועלים וקולחוזניקים"

¹ קמניב, זינובייב ובוכרין הם מנהיגי המפלגה במהלך המהפכה ולאחריה. קמניב, למשל, היה סגן יו"ר מועצת השרים
² תנועה לבנה היא שם נרדף למי שלא קיבל את המהפכה ונלחם נגדה

כדמויות החיוביות, הספר פשוט לא ייצא לאור, והסרט לא יופק. האם ועדת האוסקר הייתה מודעת לכך, או שזה פשוט צירוף מקרים?

כששמעתי על פיטורי עורכים ועיתונאים שפרסמו חומרים מזיקים פוליטית בסיקורם של נושאי הגזע באמריקה, אז כבר צחקתי! אבי עבד בעיתונות רוב חייו, ותמיד ידעתי היטב מי ועל למה "הוסר" במוסקבה. אירועים כאלה התרחשו, כמובן, לא בשנות השלושים או החמישים, אלא במהלך שנות שישים, והשבעים. בשנות השלושים העורכים לא היו טועים - העונש על טעות היה מאסר או אפילו עונש מוות. בשנת 1979 כבר לא כלאו אף אחד, ובאסיפות לצורך מתן המידע הפוליטי של הוועדה המחוזית של המפלגה ניתן לנו הסבר על יצירות אסורות, למשל, בנוגע לרומן של סולז'ניצין "במעגל הראשון" (והסיפור המסופר שם נתפס זה מכבר כנכון³): הרומן הזה הוא אובייקטיבית פוגע בבניית קומוניזם, לא משנה עד כמה הסיפור אמתי.

חברים אמריקאים יקרים! זכרו את הביטוי הזה: פוגע באופן אובייקטיבי במטרות התנועה שלנו! זה יחליף את תפיסת אמינות המידע שלכם.

מותגים ידועים רבים הפכו בן לילה לגזענים באמריקה, כמו Uncle Ben's או Eskimo Pie, או סירופ Aunt Jemima של PepsiCo. כל אלה יעברו שינוי שם ושינוי הלוגו המוכר לכולם מילדות.

בברית המועצות לא היו מותגים שגויים; הם שקעו לתהום יחד עם בעליהם מיד לאחר המהפכה. אך שמם של רחובות וערים שונים, פטרוגרד הפכה להיות לנינגרד, ויקטרינבורג הסיבירית (על שם יקטרינה המלכה) הפכה לעיר סברדלובסק (לזכרו של אחד המנהיגים של מהפכה) וכו'. גל שינויי השמות היה אדיר וגרף רחובות, כפרים, ערים ומחוזות. באמריקה זה לא יקרה בקנה מידה כה מסיבי: כל המדינות החברות באיחוד הדואר בינלאומי מחויבות לשלם עמלה כלשהי עבור כל שינוי שם גיאוגרפי, שסכומה תלויה ברמת האובייקט. לרוסיה הסובייטית של אותה תקופה לא היו שום מגבלות: היא עזבה את כל האיגודים וארגונים בינלאומיים "הבורגנים". אבל כדי לשנות את שמו ההפוך של לנינגרד לסנט פטרסבורג, היה צריך לשלם מיליון דולר.

יוניליוור תסיר מהאריות את המילים "לבן" ו"צבע אור". לאחרונה, כשפרסמתי אחת ממאמרים שלי, הקוראים הסבירו לי כי ניתן לשייך את הביטוי "different colors" באופן שגוי וכשמתורגמים מעמר לאנגלית עדיף להחליף אותו במשהו. ככה. מילות טאבו מופיעות. נוהג זה פרח בברית המועצות עד כדי כך שבמקום דוגמאות אני אמליץ, למשל, לקרוא למאמרם של ויקטור זסלבסקי ומריה פרביס "לקסיקון האי-שוויון בבעיית התפתחות השפה הרוסית בתקופה הסובייטית." (מעמר ברוסית).

ומה לגבי הרס האנדרטאות! בברית המועצות זה נעשה פעמיים: ראשית, הם הרסו אנדרטאות לדמויות ההיסטוריות של המדינה, ואז, ב 1991, הוסרו אלה שהוקמו במקומם. ובכן, אמריקה עוברת את הסיבוב הראשון!

רוסיה הסובייטית לא רק נסוגה מכל האיגודים הבורגניים, היא דחתה את העולם הישן כולו בהתאם לטקסט של שיר שכתב האנרכיסט הצרפתי אג'ין פוטייה והפך להמנון שלה:

עוֹלָם יִשָּׁן עֲדֵי הַיְסוּד נְחָרִימָה
מְגֵב כְּפוּף נְפָרֵק הָעֵל
אֶת עוֹלָמֵנוּ אֶז נְקִימָה

³ אנשים מפורסמים בכל רחבי הארץ, כמו מעצב המטוסים טופולב או אבי התוכנית החלל הסובייטית קורולוב, עברו את האירועים המתוארים ברומן הזה בחייהם.

אחד השינויים הראשונים בממשלה החדשה היה פירוק המשטרה - הפוליציה. **המשטרה, שעל פי ייעודה הייתה אמורה להגן על הסדר הקיים, הוכרזה כעוינת.** בתקופה הראשונה קיום הסדר, הופקד בידי נציגי ההמונים המהפכניים. עם זאת, הם לא היו אנשי מקצוע, והמאבק נגד חוליגניזם ושודדים לא עניין אותם כלל (יותר נכון הם בעצמם השתתפו בזה), ולכן היה עליהם ליצור איזשהם גופים כדי לשמור על הסדר הבסיסי בערים. לקראת סוף 1918 נוצר גוף חדש - המיליציה העממית. על האימה, שהתרחשה בערים בשנים הראשונות לשלטון הסובייטי ללא המשטרה, ניתן לקרוא בספרות.

כיום אני רואה כיצד בהרבה ערים ומדינות ארצות הברית המימון למשטרה מצטמצם והוטלו הגבלות על מילוי תפקידיה המקצועיים. בנאומיהם של המפגינים מ- BLM או ANTIFA, **גוף הזה מוכר במפורש כישות עוינת.** אבל כבר עברנו את כל זה, לא? אולי פשוט לשנות את שמו של הגוף? בוא נגיד מיליציה עממית? ואז לפטר את כולם ולגייס עובדים חדשים (מ BLM למשאל) שאינם נגועים בגזענות מערכתית? כמו מה שעשו שם ברוסיה בשנת 1918?

אגב, לפני כמה שנים ברוסיה שוב שינו את שמה של המיליציה לפוליציה (משטרה) עם הסמכה מחדשת של עובדים. כלומר, לא כולם נלקחו לארגון "החדש". הסיבה היא השחיתות המפלצתית במיליציה הסובייטית. האם יתכן שההתפתחות בארצות הברית תלך לכיוון זה?

המשטרה מפריעה לכל אלמנט מהפכני, קודם כל, כי המלווה הבלתי נמנע של כל מהפכה הוא טרור אזרחי, את מה שלא יכולתי אפילו לדמיין בשנת 1979, אני רואה היום על מסכי הטלוויזיה: **אנשים שודדים**, ומה שהם לא יכולים לקחת, הם שוברים ומפרקים, בעלי החנויות ממסמרים את חלונות הראווה ונועלים את דלתות הכניסה במנעולים ענקיים. לא COVID-19 גורם להם לעשות זאת – אלא מעשי השוד! ומה עושה שלטון? במדינות, שנשלטו על ידי הדמוקרטים, הוא לא עושה דבר, כמו שהרשויות הקומוניסטיות לא עשו דבר מפני **שלא רצו לפגוע במרכיב המהפכני הקרוב אליהם!**

באחת החברות הגדולות בעמק הסיליקון, באזור עבודה פתוח (open space), היה מקום שבו היה תלוי לוח גירים על הקיר. עליו כל אחד יכול היה לכתוב את היקר לליבו היום, למשל, מחאה. משהו בסגנון המנהג הסיני לתלות דאזבאו⁴. פעם, על הלוח הזה הופיעה הכיתוב "black lives matter". למחרת, מולו הופיע כיתוב אחר: "all lives matter".

הנהלת החברה נבהלה מכיוון שהכיתוב המתחרה לא שיקף את דעת החברה ופגע **באופן אובייקטיבי בתנועה (!)**. בוצעו פעילויות הסברה רבות! עם זאת, הפוסט היה אנונימי ולכן אף אחד לא פוטר.

עכשיו אתם מבינים מדוע בפברואר 1980, בוטלה הזכות לדאזבאו בהחלטת הקונגרס העממי הלאומי של המפלגה הקומוניסטית הסינית?

עם הדומיננטיות של דעה אחת בכל קולקטיב, החל ממפעל ועד למדינה, כל סוג של דמוקרטיה פוגע באופן אובייקטיבי במטרות של תנועה דומיננטית.

ופחד! תאגידים אמריקאים רבים יישמו את כל הדרישות של ארגונים ניאו-מרקסיסטיים, הנתמכים על ידי הזרם המרכזי של העיתונות האמריקאית, אחת משתי המפלגות הפוליטיות האמריקאיות ומספר רב של נציגי הממשל המקומיים. משתנים הכלליים בתוך הארגונים, אנשים יכולים לאבד את עבודתם בשל "**חוסר עקביות עם מדיניות התאגיד.**" ולעיתים, בגלל פוסט בפייסבוק או בטוויטר. אבל אתם יכולים לטעון: זה רק עסק, התאגידים אינם מעוניינים שיחרימו את סחורתם אלא ההפך. מדובר פה בכסף. שום פוליטיקה. וזה אולי הדבר המפחיד ביותר.

⁴ עיתון בכתב יד, המעוגן בחוקה של סין, זכותם של כולם להביע מחאה פרטנית. בוטל בשנת 1980 "כדי לבטל את הגורם לחוסר היציבות"

כך מדיניות מסוימת זוכה לתמיכם של עסקים גדולים!

מה שעוד גורם להיסטוריה של ברית המועצות להיות קשורה למתרחש באמריקה כיום הוא חיפוש אחר אויבים נסתרים בחברה. בברית המועצות, לשם כך, נעשה שימוש בשאלונים רבים ובכול מקום אפשרי, שם בן אדם נדרש לספר בפירוט על כל אבותיהם ובני משפחתם. באופן זה נחשפה השתייכות לחלק בחברה שעלול להיות עוין. באמריקה המודרנית, אתה יכול להיות מפוטר בגלל ציוץ בן עשר שנים שבו הצהרתיך היו מתאמות לרמת החופש ורוח בתקופה. מותר לציין כי אווירה כזו הולידה תרבות של "דיווחים" בברית המועצות ומולידה אותה גם בארה"ב, שאגב, היא לא תמיד רק ממניעה אידיאולוגית.

דואר, טלגרף, טלפון! המהפכן הגדול ביותר בכל הזמנים, וולדימיר לינין דרש לתפוס מיידית את שלושת מתקני התשתית הללו! כולם איבדו את משמעותם היום, ופינו את מקומם לענק אחד של המאה ה-21: האינטרנט! כל חיינו - שם, כל המידע - שם, כל התסיסה - שם, וכל הקהילות גם שם. מי ששולט באינטרנט שולט בהכל. אין שליטה מוחלטת היום, נכון, אבל תזרים המידע (feed) של פייסבוק ותוצאות החיפוש של גוגל נשלטים באמצעות אלגוריתמים, הרחוקים מלהיות ניטרליים. בנוסף, האלגוריתמים הללו מונחים על ידי פילטר, מערכת כללים שרירותית, שבעלי פלטפורמות הטכנולוגיה מכנות "עקרונות קהילתיים". זה רעיון מבריק - איך להפוך את העולם הדמוקרטי לטוטליטרי ברמה אינפורמציוני! אין צורך לסגור עיתונים לא רצויים, כפי שעשתה ממשלת רוסיה מיד לאחר המהפכה⁵. מכיוון שרוב תעבורת המידע עוברת דרך הפלטפורמות הללו, **החומר, הלא רצוי, פשוט יפוך לבלתי נראה**: הדירוג יורד, התנועה נעלמת, המפרסמים עוזבים, הקוראים נעלמים ולא יהיו יותר פרסומים.

בשנה האחרונה אני נאלץ יותר ויותר לבצע בקרה על מנוע החיפוש של גוגל על ידי מנועי חיפוש אחרים, כולל, למשל, Yandex. אם כל אחד רוצה לדחוף לנו את **מה שהוא רוצה**, אז כדאי לבדוק את התוצאה אצל המתחרים גם. ככה לפחות ניתן להשלים מידע.

לא הייתה תקופת מעבר כזו בברית המועצות. שם העולם הישן נהרס בן לילה, והעולם החדש נבנה למעשה על חורבותיו. באמריקה העולם הזה מתפורר לנגד עינינו ומתמוסס בהדרגה ונעלם לשכחה.

אמריקה!

אני מסתכל על זה, ומתמלא בעצב. בשביל זה אנשים עזבו את ברית המועצות, שללו מעצמם את שפת האם שלהם ואת הסביבה המוכרת שלהם, וגם, את הטבע האהוב של רוסיה, כדי לקבל היום, כמו במראה, את כל העויות של הסוציאליזם הראלי? שאלתי את אחד מחברי הרבים המתגוררים בארצות הברית על כך, ותשובתו העצובה הייתה:

It is still better.

סוף דבר

לא עזבנו לשום מקום ב-1979. ובסוף דצמבר, כשישבנו סביב השולחן של יום ההולדת, ושמענו את הידיעה: כוחות סובייטים נכנסו לאפגניסטן כדי לסייע לממשלה הלגיטימית של העם האפגני. אנחנו, בשלב זה, כבר היינו מוכנים עם כל הנדרש להגיש בקשה לאשרת יציאה. השלב האחרון היה צריך להיות - הודעה על כך להנהלת הארגון, שבעקבותיה, כמוכן, פיטורים.

⁵ צו העיתונות מתוארך בתאריך 27/10/1917, כלומר יומיים לאחר מהפכת אוקטובר, שבמסגרתו "עיוות העובדות" היה הבסיס לסגירה. פלטפורמות האינטרנט של ימינו הולכות בדרך זו.

מיד הבנו מה הולכות להיות ההשלכות של פעולת הכוחות הסובייטים באפגניסטן. קיפלנו את הפרויקט שלנו. ואכן, בינואר קיבלו אשרת יציאה רק 20% מהכמות של דצמבר, בפברואר - 20% מכמות של ינואר. ובמרץ ערוץ הנחל התייבש לחלוטין לזמן רב.

ההזדמנות לעזוב שבה רק לאחר 10 שנים ארוכות, בשנת 1990. המדינה ברית המועצות השתנתה, הנסיבות השתנו, העולם השתנה.

יצאנו לישראל.

אז - זה היה הפתרון האפשרי היחיד לבעיה.

היום - אני חושב, שזה היה הפתרון היחיד הנכון.

06/10/2020